

Hong Kong; Yasa Karşıtlığı mı, Meşruiyetin Sorgulanması mı?

Neslihan Ecem KAPAR

Stajyer, TASAM

Ağaçlar sessiz kalmak ister ama rüzgâr izin vermez. Çin atasözü

Hong Kong; coğrafi konumunun bölgeye sağladığı avantajlara karşın, bu avantajdan yararlanmak amacıyla birbiriyle yarışan devletlerin arasında istikrarlı bir siyasete sahip olamamış Çin Halk Cumhuriyeti'ne bağlı özel bir yönetim bölgesidir.

Uluslararası ticaretin başlıca odak noktalarından ve kısmen bağlı olduğu Çin'in neredeyse altı katı büyüklüğünde kişi başına düşen millî gelirinin olmasının yanında serbest piyasa ekonomisine, kendi para birimine, pasaportuna, bayrağına hatta kendi Anglosakson temelli hukuk sistemine sahip Hong Kong, uluslararası ilişkilerinde ve yerel seçimlerinde anakara Çin'e bağlı durumdadır.

Son aylarda Hong Kong'da, "Suçluların İadesi Yasası" karşıtlığıyla başlayan, zamanla hız kazanarak daha çok kitleye ulaşan protestoların sebebi ve olası sonuçları tartışılıyor. Peki, Hong Kong'da yaşanan otoritenin reddedilmesi içerikli halk hareketlerini "yeni nesil sivil itaatsizlik" mi yoksa sistemi ele geçirmeye yönelik "yeni nesil tedhiş" ya da "renk devrimi" olarak mı tanımlamalıyız?

1997 yılında Çin Halk Cumhuriyeti, Hong Kong'u İngiltere'den devralırken yapılan "Bir Devlet İki Sistem" anlaşması, İngiltere açısından fazlaca hesaplanmış bir meseledir. Anlaşmaya göre elli yıl süre sonrasında bölgenin tamamen Çin'e devredilecek olması, bu süre boyunca dış ilişkilerinde kendisine bağlı kalacağı o zamanki şartlar dikkate alındığında Çin açısından kabul edilebilir hatta hızlı bir şekilde lehine çevrilebilir bir durum gibi gözükmekte. Ancak gözlerden kaçan nokta, en az iki kuşağın kültürel ve milli açıdan kaybedilmesi, kimlik karmaşası oluşması ve kaybedilen kuşakların Çin'in aleyhine kullanılması ihtimaliydi.

Dolayısıyla bazı analistlere göre son zamanlarda, hatta 2012-2014 arasındaki süreci de eklersek, yaşanan bu protestolar sadece haklarını aramaya çalışan insan topluluğundan çok

daha fazlası olarak görülmüştür. Çin bürokrasisinin, Batı devletlerine karşı, iç işlerine karışılmaması konusundaki sert tepkisi ve açıklamaları, Batının kolonyal dönemin sonunda Hong Kong'da "demokrasi" görünümü fitili ateşleyip, günümüzde ise "renk devrimi"ne dönüştürülen ve kısa sürede sonu belli olmayan bir kaosa sürüklendiğini düşündürüyor.

Yaşanan olaylar yeni bir "renkli devrim" mi?

Renkli devrimler çoğunlukla Sovyet parçalanmasından sonra ortaya çıkan ülkelerin mevcut sisteme karşı çıkmasıyla başlamıştı. Temel olarak sembolik kavram ya da nesnelere oluşturuluyordu. Çoğunlukla "demokrasi", "ulusal seçim", "insan hakları" ve buna benzer kavramlar sembolleştirilir, bunun yanında devrim bir renk ya da bir çiçek ile sembolleştirilerek bağdaştırılırdı.

Sovyetlerin dağılmasıyla, arkasında bıraktığı devletler bir geçiş dönemi yaşadı ve çoğunlukla bir desteğe ihtiyaçları oldu. Bu desteği Rusya'dan bulamadılar; çünkü Rusya'nın hem sert hem de yumuşak gücü oldukça azalmıştı ve o dönemde süper güç sayılmaktan uzaklaşmıştı. Tam olarak bu dönemde, bütün avantaj Batıya döndüğünde, yumuşak gücün önemini görüyoruz. Kültürü ve ekonomisiyle dünyaya hükmeden Batının, "kendi yolundan gitmek isteyen" devletlerde renkli devrim yaşanmasına geçmişte bizzat yardımcı olduğu herkes tarafından biliniyor. Bu yardım sadece ideolojik değil finansal hatta insan desteği olarak da gerçekleşmişti. Bunca yardımın sebebi "Bu devletlerin ekonomik olarak gelişmesini ya da ulusal gücünü artırmak mı?" yoksa "Bölgede söz sahibi olup kendi yapısal gücünü artırmak mı?" sorularıyla hafızalarda yer edinmiştir. Sonuç olarak ortaya çıkan ise sözde demokrasi ve çoğunlukla kaostan başka bir şey değildi.

Peki, Hong Kong'da yaşananlarda renkli devrim karakterini görüyor muyuz?

Çin'in bu soruya olumlu cevabına karşın Amerikan medyası şu açıklamayı yaptı: "Ukrayna, Gürcistan ve Kazakistan gibi ülkeler daha önce tecrübe etmedikleri soyut idealler için savaştılar. Ama Hong Kong'da insanlar, içinde büyüdükleri değerleri (özgürlük, otonomi) savunuyorlar."

Bu açıklamanın bazı gerçekleri çarpıtmaması açısından İngiltere'nin 150 yıllık kolonyal yönetimi boyunca Hong Kong'da bir kere bile seçim yapılmadığının altını çizmek gerekir. Dolayısıyla sokaktaki insanın bu değerlere yakinen tanık olduğu ya da bunların "içinde büyüdüğü" gibi bir açıklamanın gerçekleri yansıttığı tartışmalıdır. Üstelik Hong Kong sokaklarındaki insanlar neyin ve kimin peşinden gittiklerinden de emin değiller. Zira

analistlere göre eğer hukukun üstünlüğünü savunmayı bilselerdi en başta içinde buldukları, uymaları gereken yasalara karşı bu derece yıkıcı olmazlardı.

Hâlâ Birleşik Krallık'ın kolonisiyken, Hong Kong'un savunma sistemi Birleşik Krallık tarafından sağlanıyordu. Fakat 1997 yılından sonra anakara Çin, Hong Kong'da Halkların Kurtuluş Ordusu Hong Kong Garnizonu'nu kurdu ve Hong Kong'un savunmasını yapmak üzere görevlendirdi.

Hong Kong'un mini anayasasının 18. Maddesine göre, eğer Hong Kong özel yönetim bölgesi var olan durumun kalıcı olduğu hakkında endişe duyarsa, merkezi hükümetten yardım isteyebilir. Bu durumda merkezi hükümetin uygulayabileceği birkaç olasılık var. Ulusal Halk Kongresi Daimî Komitesi kararıyla anakara Çin'in kanunlarının bir kısmını ya da tamamını Hong Kong üzerinde uygulayabilir. Ya da Halkların Kurtuluş Ordusu Hong Kong Garnizonu'nu kullanarak devletin egemenliğini ayakta tutabilir. Bir Devlet İki Sistem aslında bu demektir.

İnsanların var olan sistemi görmezden gelmeleri, Hong Kong mini anayasasını çiğnemeleri demek oluyor, bu da Bir Devlet İki Sistem yapısına bir tehdittir.

Bu kadar yıkıcı olmayı başarmalarının bir sebebi var. Öncelikle protestoların öne çıkan kesimini en başta öğrenciler oluşturuyor. Dolayısıyla hükümet çözüme ulaşmak adına bir lider aradığında kimseyi bulamıyor. Elbette bu kadar profesyonel bir protesto biçimini insanlar kendi başına yönetmiyor ama "liderlik" yapan kesimin çoğu Birleşik Krallık pasaportlu kişiler ve herhangi bir sorumluluk almadan istedikleri zaman bölgeden ayrılabilirler. Sokaktaki insanlara birileri nasıl protesto edileceğini bir şekilde öğretiyor. Bu insanlara polisle ya da biber gazıyla nasıl başa çıkacaklarının uygulamalı eğitimi "çekik gözlü" olmayanlar tarafından veriliyor.

Geçtiğimiz haftalarda Çin'in Birleşik Krallık büyükelçisi olan Liu Xiaoming BBC'nin televizyon kanalında konu üzerine değerlendirmelerde bulundu. Sunucunun (Birleşik Krallık için) Hong Kong vatandaşlarının "hakları" üzerinde görevi olduğunu ısrarla savunmasına karşılık

Liu Xiaoming “Birleşik Krallık’ın yalnızca kendi vatandaşlarının hakları üzerinde görevi olduğunu” hatırlattı. Geçmişte Çin ve Birleşik Krallık arasında Hong Kong üzerine imzalanan anlaşmanın (Sino-British Joint Agreement/1984), Çin’in iç işlerine karışması için Birleşik Krallık’a herhangi bir hak tanımadığını söyledi.

Değerlendirme

Eski bir Çin deyişinde *ağaçların sessiz kalmak istediği ama rüzgârın izin vermediği* söylenir. Eğer jeopolitik anlamda büyük öneme sahip bir ülkede yaşıyorsanız, isteğiniz dışında gerçekleşen dış müdahalelerin varlığı ve derin etkileri yadsınamaz.

Bu olayda aslında şahit olduğumuz; yıllar önce Birleşik Krallık tarafından yapılan yatırımların, taraflarına sağladığı olumlu geri dönüşlerdir. Biliyoruz ki Birleşik Krallık’ın uyguladığı en iyi politikalarından birisi de “böl ve yönet” politikasıdır. Farklı bir kültürde yetiştirilen son nesiller, aslında ait oldukları geçmişlerine yabancılaştılar. Birçoğu kendini “Çinli” olarak tanımlamamaya başladı. Bu şekilde yetişmiş bir nesle ve bu neslin yetiştirdiklerine müdahale etmek daha kolay oldu. Esasında “Suçluların İadesi Yasası” karşıtlığıyla başlayan eylemler hızlıca hükûmetin ve rejimin meşruiyetinin sorgulanmasına çevrildi.

“Liberate Hong Kong, the revolution of our times”- “Hong Kong’u Kurtar, çağımızın devrimi”, mottosu 2016’da bağımsızlık yanlısı aktivist Edward Leung Tin-kei tarafından seçim sloganı olarak kullanıldı. Bugün ise Hong Kong sokaklarında en çok görülen sloganlardan birisidir. Hong Kong’un baş yöneticisi Carrie Lam’e göre bu özdeyiş başlı başına protestoların karakterinin değiştiğinin ve devam ederse ulusal egemenliğe zarar vereceğinin bir kanıtı.

Protestoların çoktandır barışçıl olmaktan çıktığını düşünen analistlere göre Batı devletleri, başta ABD ve Birleşik Krallık olmak üzere, demokrasi adı altında Çin’in iç işlerine müdahale etmekten; Hong Kong’u, Çin’e zarar vermek adına üs olarak kullanmaktan vazgeçmelidir.

Bütün bunlar bize gösteriyor ki Hong Kong’daki protestolar gün geçtikçe daha çok “renkli devrim” özelliklerine bürünüyor. Batı’dan gelen inkâr edilemez destekler, eylemlerde şemsiyelerin sembolleştirilmesi, hatta İngiliz medyasında “umut” ile bağdaştırılması ve her şeyden önemlisi demokrasi, özgürlük ve insan hakları gibi değerlerin anlamlarından uzaklaştırılıp ne insan haklarına, ne özgürlüğe ve ne de demokrasiye hizmet eden bir zihniyetin yarattığı kaosu ortasında kalan **“Hong Kong’da yeni bir renkli devrim yaşanıyor”** demek yanlış olmayacaktır.

Referanslar

<http://www.cankaoxiaoxi.com/china/20190817/2388498.shtml>
http://news.cyol.com/content/2019-08/20/content_18119739.htm
http://news.cyol.com/content/2019-08/17/content_18115786.htm
<https://www.nytimes.com/video/world/asia/100000006668227/hong-kong-protests.html>
http://www.cankaoxiaoxi.com/china/20190817/2388498_2.shtml
<https://www.kommersant.ru/doc/3998492?query=%D0%B3%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B3>
<https://www.kommersant.ru/doc/4060913?query=%D0%B3%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B3#id1781225>
<https://tr.euronews.com/2019/07/04/video-analiz-hong-kong-daki-protestolarin-ardindaki-gercek-nedir-ingiltere-cin-gosteri>
<https://www.rt.com/op-ed/466854-omar-trump-regime-change/>
<https://www.hongkongfp.com/2019/08/08/beijing-deems-hong-kong-protests-colour-revolution-will-not-rule-intervention/>
<https://www.globalresearch.ca/civil-disobedience-hong-kong-us-color-revolution-attempt/5686298>
<https://baike.baidu.com/item/%E9%A2%9C%E8%89%B2%E9%9D%A9%E5%91%BD#6>
<https://www.hk01.com/tag/11660>
<https://www.scmp.com/news/hong-kong/politics/article/3021518/liberate-hong-kong-revolution-our-times-who-came-protest>
https://www.basiclaw.gov.hk/en/basiclawtext/images/basiclaw_full_text_en.pdf